

تیلاوێ ئایات تەنیا قورئان نەبووێ پێغەمبەر (أسوة) ه نەك قائیدو زە عیم

خودای رەحمان ریسای دروستکردنی ئیمان لۆ ئیبراهیم پێغەمبەر دادەنیت، (ئیبراهیم پێغەمبەر) یش لە بەرامبەر ذاتی خودای رەحمان دووا دەکات، ئەگەر پێغەمبەریك بەو ریسایەى كە ویستی خودای رەحمانی تێدایە، ئیمان لۆ مرقایەتی بخاتە روو و پیشكەشی بکات. هەر وەها دواىن پێغەمبەر (عليه السلام و البركات) كە (أسوة) ی تەنهایە لۆ چۆنییەتی و جۆرو کات و شوینی وەرگرتنی ئەو ئیمانە، ئەو پێویستە هەموو لایەنەکانی دیکە بەدوای ئەودا بچن.

(له خزمهت رسول الله)

أُسْوَةٌ

له وانه‌ی رابردوودا باسی ئه‌وه‌مان ده‌کرد که خودای رحمان چون و به‌چ ریگه‌یه‌ک ریئوینی (هدایه‌ی) ئه‌م مروّقه ده‌کات، باسی ئه‌وه‌شمان کرد ئه‌م ئامرازو هۆکارانه‌ی خودای رحمان لۆ مروّقه‌که‌ی دابینکردوه بریتین له سی شت:

خالئ یه‌که‌م: ئه‌وه‌ی له ناخی مروّقه ناوی فیطره بوو.

خالئ دووهم: دوو شت له ده‌روه‌ی خودی مروّقه‌که‌یه:

أ- په‌یامبهر (رسول) ه‌که.

ب- خودی په‌یامه‌که (رسالة).

به وردی باسی ئه‌وانه‌مان کرد، باسی ئه‌وه‌شمان کرد که چون ئه‌و مروّقه توانای ئه‌وه‌ی دراوه‌تی که به‌هۆی په‌یامه‌که‌و په‌یامبهر ه‌که‌وه ژوریی خۆی واته " فوناده‌که‌ی لۆ فیطره بگۆریت، به دریزی باسی فونادیشمان کرد.

خالئ سێیه‌م: ده‌ستنیشانکردن و پیدانی تایبه‌تمه‌ندی به پێشه‌نگ (أسوة) له لایهن خودای رحمان ته‌نها لۆ خودی پێغه‌مبهری (عليه السلام و البركات)، جگه له‌مه‌ش له نیو هه‌موو مه‌خلوقات و ته‌ناهت هاوه‌لانی‌ش به تاك و هرگرتنی ئانه‌م پێشه‌نگییه (أسوة) ه‌ ئه‌مه‌شمان به دریزی باس کرد، وه‌ك لهم ئایه‌ته‌وه هاتوه " (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا) (الأحزاب ۲۱).

گوتمان ته‌نها پێغه‌مبهر (عليه السلام و البركات) (أسوة) ی ته‌نهایه لۆ چۆنییه‌تی و جوړو کات و شوینی و هرگرتنی ئه‌و نیمانه، ده‌بی هه‌ر هه‌مووی به‌دوای ئه‌و دابچیت، لۆ زیاتر سودمه‌ندبوون دیسان دووباره‌ی ده‌که‌ینه‌وه:

له شروقه‌کردنی ئایه‌تی (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا) (الأحزاب ۲۱)، که رسته‌یه‌کی أسمیة به پیتی (ل) ده‌ستی پیکردوه، لامی تحقیق (لَقَدْ) هه‌روه‌ها (قَدْ) قه‌دی ته‌حقیقه، دیسان وشه‌ی ته‌حقیق له قورئان لۆ حصرو تحدیدو ته‌نهایه‌ی هاتوه، واته " ته‌نها به‌م جوړه‌و به‌م شیوازه ئه‌و ئیشه ده‌کریت، (لَقَدْ كَانَ: كان فعل ماضی ناقص) ه، پاشان دیته سهر رسته‌ی ئیسمی موبته‌ده‌وه‌و خه‌بهر، هه‌رده‌م له زمانی عه‌ره‌بی رسته‌ی ئیسمی (كان) ه‌ی پێش بخریت دوو ته‌حقیقی‌شی له پێشه‌وه بیته‌ ته‌حقیقه‌که‌ی و حه‌صرییه‌تی زیاتر ده‌بی، واته " چۆن (۱۰) جار به مروّقیك بگوتریت ئه‌م ئیشه‌ی ده‌بیته‌ ته‌نها به‌م جوړه بکه‌یت، ئه‌م هه‌موو دووباره‌و چه‌ندباره‌کردنه‌وه ته‌حقیقییه لۆ ئه‌و دوخه‌یه، (لَقَدْ كَانَ لَكُمْ) چۆن رسته‌که ده‌ست پیده‌کات؟ فی: (حرف جر) ه، دیسان ئه‌وانه هه‌موو ته‌حقیقاتن، هه‌موو حصرن (رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ)، نه‌یفه‌رموووه قوده‌وه، نه‌یفه‌رموووه مومه‌ئیل، نه‌یفه‌رموووه زه‌عیم، قانید، فه‌رمووویه‌تی: (أُسْوَةٌ) وشه‌ی

(أُسْوَةٌ) نهم ههموو مانایانه ده‌گریتته خو‌ی، تاکه هوکارو نامرازه لو نهم مه‌به‌سته، ته‌نیا لو (رَسُولِ اللَّهِ) (عليه السلام و البركات)، نهوه مانای وشه‌ی (أُسْوَةٌ) یه.

گوتمان وشه‌ی (حَسَنَةٌ) به تاك هاتوو، نه‌ی‌فه‌رموو (أَحْسَنُ)، نه‌گه‌ر حه‌سه‌نی تریش هه‌بیت وه‌کو له نایه‌تی ترده ده‌فه‌رموویت: (يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ) (الزمر ۱۸) (أَحْسَنُ) هه‌یه، لیره واته "گو‌ی لو زور شت ده‌گرن به‌لام ته‌نیا به‌دوای چاکترینیان ده‌که‌ون، که چاکترین هه‌یه که‌واته" چاکیش هه‌یه، چاک و چاکتر، باش و باشتر، که گو‌تی: چاکتر یان باشتر واته "باشیش هه‌یه، دانی پیندا ده‌نریت، الله لیره‌دا دیاری ده‌کات (أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) جگه له‌وی به باش (حسن) ی دانه‌ناوه، ته‌نیا رسول الله (أُسْوَةٌ) یه، نهوه ههموو ته‌حقیقه نهوه ههموو ته‌ئکیدیه نهوه ههموو حه‌صره لو خودی پی‌غه‌مبه‌ره (عليه السلام و البركات) به ته‌نیا (لَفَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ) (الأحزاب ۲۱) نه‌ی‌فه‌رموو (أَحْسَنُ) لو؟ (لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ)، نه‌ی‌فه‌رموو (یرید أن يؤمن بالله)، وشه‌ی ره‌جا گوتمان پی‌شه‌کیه لو ئیمان جار‌ی ئیمان دروست نه‌بووه، جار‌ی دو‌خی ئیمانی له ناخی مرو‌قه‌که‌ی دروست نه‌بووه، پی‌ویستی به رینیشاندهریک، به (أُسْوَةٌ) یکه به گو‌یره‌ی نهوه ئوسوه‌یه ده‌بیت نهوه ئیمان وه‌ر بگریت، (لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ) ره‌جای خوای ده‌وی، بیه‌ویت بگاته خوای، (لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ) (الأحزاب ۲۱).

گوتمان وشه‌ی (اللَّهُ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ) دوو بنه‌ماو بناغه‌ی خو‌گری چه‌سپاون، دوو بنه‌ره‌تی سه‌ره‌کیه که ئیمانی له‌سه‌ر دروست ده‌کریت، نهوه‌ی ده‌مینیته‌وهو ئیمانیات لقه‌کان، (الایمان بالله والیوم الآخر) نهوه‌یه انبیاء و په‌یامبه‌ران هیناویانه، ئینجا فریشته‌کان، ئینجا په‌رتووکه‌کان، په‌یامبه‌ران دواکه‌وته‌نه، (الایمان بالله والیوم الآخر) کر‌وکی بابه‌ته‌که‌یه، لویه ده‌فه‌رموویت: (لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا) (الأحزاب ۲۱)، که‌واته "به هه‌ر ری‌گه‌و ری‌بازیک هه‌ر مرو‌قنیک بیه‌ویت ئیمان وه‌ر بگریت یاخود ئیمان له ناوه‌وه‌ی خو‌ی زیندوو بکاته‌وه، ده‌بی ته‌نیا وه‌کو پی‌غه‌مبه‌ری (عليه السلام و البركات) بکات، نه‌ی‌فه‌رموو وه‌کو ابوبکر و وه‌کو موضعب وه‌کو عبدالرحمن کوری عه‌وف (ره‌زای خویان لینیت)، نه‌خیر داواو ویستی به‌م جو‌ره نه‌بووه.

خودای ره‌حمان وه‌لامی نیبراهیم پی‌غه‌مبه‌ر (عليه السلام و البركات) ده‌داته‌وه

نه‌گه‌ر زیاتر وردبینه‌وه، هاوه‌له‌کانی، وه‌ک "عبدالله بن مسعودو عبدالله بن عمر ره‌زای خویان لینیت فه‌رموویتیان: کنا نوتی الایمان قبل أن نعطي القرآن، پی‌شی نهوه‌ی قورنئیمان بدریت، پی‌شی نهوه‌ی قورنئان تیی‌گه‌ین، ئیمانمان لو دروست و بنیات ده‌نرا، ئینجا قورنئانه‌که‌مان وه‌رده‌گرت، نهوه ری‌گه‌ی پی‌غه‌مبه‌ره (عليه السلام و البركات) لو جه‌معی موئمینین، له خودی خو‌یه‌وه ده‌ست پی‌ ده‌کات، چون خودای ره‌حمان ده‌فه‌رموو: (أَمَّنَ الرَّسُولُ) یه‌که‌مجار نهوه، (أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ) (البقرة ۲۸۵) قوناغی دواتر (وَالْمُؤْمِنُونَ) ئینجا هه‌موویان (كُلُّ أَمَّنٍ بِاللَّهِ) (البقرة ۲۸۵) به زنجیره، ده‌بیت له بنچینه‌دا له ناخی پی‌غه‌مبه‌ر (عليه السلام و البركات)، بهو شیوازه ئیمان‌ه‌که‌ی دروست بو‌ویت، که

خوی أسو‌تیه لو خوی، پاشان بهم ئوسواتیییه ئه‌بویه‌کرو خه‌دیجه‌و نیمامی عه‌لی و هاوه‌له‌کان، کوی هاوه‌له به‌ریزه‌کان به‌ریزه‌ندی و زنجیره‌ لییان وهرگرتووه، ئه‌م خاله‌یه که به‌ستراوه‌ته‌وه به‌ خودی مروّف لو شیوازی وهرگرتنی نیمان.

قوناغی دوا‌ی ئه‌و که به‌رامبه‌ره‌که‌یه ئه‌ویش پیغه‌مبه‌ره (علیه السلام و البرکات)، جی شوینی پیغه‌مبه‌ر به‌رامبه‌ر نیمان دروستکردن چیه؟ قورئان له هه‌شت جیگه وه‌لامان ده‌داته‌وه، له‌وانه له سوهرتی جومعه نایه‌تی دووه‌م وه‌لامی نزای ئیبراهیم پیغه‌مبه‌ره، چونکه ئه‌نبیاعو رسول هه‌موویان له‌سه‌رئه‌وه هاوران، شیوازی پیشکه‌شکردنی نیمان، یاخود زیندوکردنه‌وی نیمان له‌ناو ناخی مروّف ته‌نیا بهم ریگه‌یه ده‌بیت، لویه ئیبراهیم پیغه‌مبه‌ر نزایه‌ک له خودای رحمان ده‌کات یاری پیغه‌مبه‌ریکیان لو بنیره، پیغه‌مبه‌ره‌که چ بکات؟ هه‌مان ئیش و کاری پیغه‌مبه‌ره‌کانی رابردو لو ئومه‌ته‌که‌م بکات، نایه‌ته‌که چیه؟ ئه‌م دوعایه ئیبراهیم پیغه‌مبه‌ر ده‌بکات و ده‌فه‌رموویت: (رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) (البقرة: ۱۲۹). ئه‌وه داوا‌یه‌که‌ی ئیبراهیم پیغه‌مبه‌ره، چونکه هه‌موو ئه‌نبیاعو رسول یه‌ک سوننه‌تیان هه‌یه، لو پیشکه‌شکردن و چو‌نییه‌تی دروستکردنی نیمان له دلی به‌رامبه‌ر، ئه‌گه‌ر بیه‌ویت بیته‌ نیماندارو هه‌موو یه‌ک زنجیره‌ن.

(رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ) ئه‌و رسوله چ بکات؟ (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ)، ئه‌وه ئیشیتی (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ) ئه‌مه قوناغیک (وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ)، ئه‌گه‌ر سه‌پریکی کۆتایی نایه‌ته‌کان بکه‌ین په‌یوه‌ندییه‌کی پته‌ویان هه‌یه به‌ مانای نایه‌ته‌که‌ی ده‌فه‌رموویت: (إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) واته " خودای رحمان خوی ئه‌حکه‌مه و خوی عزیزه به‌ ته‌حه‌کوم لو چو‌نییه‌تی دابه‌زاندنی ئه‌م نایه‌ته، چو‌نییه‌تی زیندوکردنه‌وی ئه‌م نیمانه له ناوه‌وی مره‌که‌ه، خوی ئه‌حکه‌مه، خوی ئه‌علمه‌ه، خوی ئه‌بیه‌نه لو شیوازی چو‌نییه‌تی دروستکردنی نیمان له ناوه‌وی مروّف، خودای رحمان ریسیای دروستکردنی نیمان لو ئیبراهیم پیغه‌مبه‌ر داده‌نیت، ئیبراهیم پیغه‌مبه‌ر دوعا ده‌کات له به‌رامبه‌ر الله به‌و ریسیایه‌ی ئه‌گه‌ر پیغه‌مبه‌ریک هات بهم ریسیایه نیمان لو مروّفایه‌تی بخاته روو پیشکه‌شی بکات، (الله)ش دوعاکه‌ی گیراکرد، به‌لام دوعاکه‌ی لو راستکرده‌وه، له وه‌لامیدا ده‌فه‌رموویت: (هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ) (الجمعة: ۲) کی ناردی (بعث)؟ هو الله، الله (هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ)، ئیشی چیه؟ وه‌کو ئه‌نبیانه‌کانی تره، (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ) (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ) (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ) قوناغی یه‌که‌م (مُبِينٍ) (الجمعة: ۲)، ئیشی ئه‌و نه‌بی‌یه یان ئه‌و ره‌سوله‌ی چیه؟ (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ) قوناغی یه‌که‌م (گوتمان قورئان و وشه‌کانی به‌ ئه‌ندازه‌یه‌کی جو‌ریی داریژراوه، خودای رحمان خوی ئه‌م ئه‌ندازه‌یه‌ی داناوه، ئه‌مه یاساریژی قورئانه:

یه‌که‌م: که ده‌فه‌رموویت: (يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ) ئه‌مه ژماره (یه‌ک)ه له به‌ندو یاسه‌یه‌که‌ی.

دووه‌م: ژماره (دوو) له یاسایه‌که ده‌بیته (وَيُزَكِّيهِمْ).

سینیه‌م: ژماره (سئ) له بئنده‌کانی یاساکه : (وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ).

لو؟ وه‌لامه‌که‌ی: (وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ) له گومراییه‌کی ئاشکرا دابوون، وشه‌ی مبین واته" ئاشکراو پروون.

جۆره‌کانی نایات

گوتمان: رسول الله (عليه السلام و البركات) هات و نایاتی خودای رحمانی لۆ کۆمه‌ئیک تیلاره کرد، که جاری نیمانیان نه‌هینابوو: وه‌کو "خه‌دیجه‌ی نه‌بو به‌کرو موصعب و عه‌ممارو ئه‌م پۆله به‌فه‌رو خاوه‌ن لوتفانه، (تلی علیهم رسول الله آیاته)، نایاتی لۆ تیلاره‌کردن، پاشان زکاهم، ئینجا علمهم الکتاب والحکمة، تیلاره‌که ئه‌و کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌ی لۆ ده‌خوینن که ته‌نیا قورئان نه‌بووه، واته" تیلاره‌ی نایات ته‌نیا قورئان نه‌بووه، چونکه وه‌ک له پینشوودا خسته‌م پروو الله دوو جۆره نایاتی هه‌یه، زانیانی پینشین و دوایی له‌سه‌ر ئه‌مه هاوران که نایات دوو جۆره، نایاتی مه‌خلوق که ناوی نراوه نایاتی گه‌ردوونی (الکونیه) وه‌کو ده‌فه‌رمووی: (وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) (الشوری ۲۹) له‌م جۆره نایاتانه له قورئاندا زۆرن، ئه‌وه خۆره، ئه‌وه مانگه، ئه‌وه ئه‌ستیره‌یه ئه‌وانه ئازهلن، ئه‌وه مرو‌قاییه‌تییه، ئه‌م مرو‌ق و گه‌ردوونه هه‌ر هه‌مووی نایاتن، به هه‌موویان ده‌گوتریت نایه‌ته‌کانی خودای رحمان گه‌ردوونی (آیات الله الکونیه)، یان نایه‌ته‌کانی خودای رحمان مه‌خلوقی (آیات الله الخلقیه)، ئه‌وه جۆریکه له نایاتی خودای رحمان جۆریکی تر هه‌یه له نایاتی خوی پئی ده‌گوتری (آیات الله الشرعیه)، ئه‌ویش قورئانه.

تیلاره‌ی نایاتی گه‌ردوونی

له وانه‌کانی یه‌که‌م و دووه‌م باسمان کرد، ده‌بی هه‌ردوو جۆره نایات هاویه‌کبوون بکه‌ن، هه‌یچ کاتیک نابئ قورئان جیاوازی هه‌بیت له‌گه‌ل مه‌خلوقاتی گه‌ردوونی، هه‌ر کاتیک ئه‌م قورئانه جیاوازی له‌گه‌ل راستیه‌ی زانستییه‌کانی گه‌ردوونی هه‌بوو، ئه‌وا بزانه هه‌له‌و ناریکیه‌ک له راستیه‌ی زانستییه‌که‌دا هه‌یه، که‌واته" وه‌ک گوتمان نایات دوو جۆره ئه‌و گه‌ردوونه، ئه‌و مانگه که ئه‌و ئه‌ستیرانه، ئه‌و شه‌وه، ئه‌و رۆژه هه‌موویان نایاتی (الله)یه و تیلاره‌ش ده‌کرین، گوتمان بنه‌مای دووه‌م له نایاتی خودای رحمان قورئانه، باری ته‌عالا ئه‌و قورئانه‌ی به هاویه‌کبون دابه‌زاندیه‌یه له‌گه‌ل هه‌موو مه‌خلوقاته‌کانی، لۆیه‌ش له‌م قورئانه‌دا باسی مه‌خلوقات ده‌کات، لۆ نمونه" یه‌ک له‌م نایه‌تانه: (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ * وَالْقَمَرَ قَدْرًا مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ) (یس ۳۸/۳۹)، ئه‌وه نایه‌ته، به‌لام چ جۆره نایه‌تیکی؟ نایاتی خه‌لق، مه‌خلوقاتییه قورئان باسیان ده‌کات، ئه‌م نایه‌ته‌ی ئیره ده‌بی له‌گه‌ل نایه‌تی (وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا) (یس ۳۸) هاویه‌ک

بیت، لویه زانسته‌کانی فیزیک و گهر دوونناسی پاشان لوی ناشکرا ده‌بیت که به‌ئێ خۆر (تَجْرِي) دهروات و له جینگه‌ی خۆی چه‌سپاو نییه، خودای رحمان ژماره‌ی سفری لوی داناره، له سه‌رده‌می سفره‌وه ده‌ستی کردوه به دهرچوون وه‌ک موشه‌کێک له‌م گهر دوونه گوزهر ده‌کات (لِمُسْتَفْرِّ لَهَا)، تا‌کو ده‌گاته قوناغی دهره‌نجامی کۆتایی خۆی، ههر دوو ئایه‌ت تیلاره ده‌کری، ئایاتی گهر دوونی و ئایاتی قورئانی، پی‌غه‌مبهره‌کان (علیهم السلام و البرکات) دین چی ده‌کهن؟ دین ئایات خودای رحمان له‌سه‌ر مرو‌فایه‌تی تیلاره ده‌کهن، ههر دوو جو‌ر له ئایات (یتلوا علیهم آیاته) (جمعه ۲)، لویه هه‌موو سو‌رته‌کانی مه‌ککی له سه‌دا نه‌وه‌دی که دیت باسی په‌یوه‌ندی مرو‌ف ده‌کات له‌گه‌ل خودی خودای رحمان ئه‌وا به ئایه‌ته‌کانی خه‌لقی ده‌ست پێ ده‌کات، پاشان دینه نیو قورئان به‌ فرمان، به‌ امر و به‌ نه‌ی، قورئان له سه‌ر مه‌تادا به ئایاتی خه‌لقی گه‌تو‌گۆ ده‌کات، پاشان کاتیک که مه‌خلوقه‌کانی خودای رحمان به ناخی مرو‌ف گریدا، ئه‌و کاته باسی ئایاتی گهر دوونی و ئایاتی قورئانی لوی ده‌کات، (افعل لا تفعل)، ئه‌مانه له وانه‌کانی دووم و سێهه‌م به دووردریزی باسکراوه.

ئه‌گه‌ر ههر پی‌غه‌مبهریک و پی‌غه‌مبهری ئیهمه‌ش بیت (علیه السلام و البرکات) (یتلوا علیهم آیاته) (جمعه ۲) لوی نمونه" له سو‌رته‌ی مائیده ده‌فه‌رموویت: (وَآتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنِي آدَمَ بِالْحَقِّ) (المائدة ۲۷)، یاخود له سو‌رته‌ی یونس: (وَآتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ) (یونس ۷۱) یاخود له سو‌رته‌ی الشعراء (وَآتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ إِبْرَاهِيمَ) (الشعراء ۶۹)، یاخود ده‌فه‌رموی (وَآتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَاتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْعَالِينَ) (الأعراف ۱۷۵)، ئه‌وانه هه‌موویان ئایاتن پی‌غه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) دیت تیلاره ئه‌و ئایه‌تانه لوی (الذین آمنوا معه) ده‌کا، تیلاره ئایاتی گهر دوونییان لوی ده‌کات، (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ) (الطارق ۵)، (أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ* وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ* وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ* وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ) (الغاشية ۱۷-۲۰) باسی ئه‌م ئایه‌تانه‌یان لوی ده‌کات، لوی لوی ئه‌وه‌ی ئه‌م دو‌خه‌ی قیرائه‌ی که باسمان کرد له ناخی مرو‌فه‌که دروست بکریت، چ دو‌خیک؟ دو‌خی قیرائه.

پی‌غه‌مبهره‌که (علیه السلام و البرکات) دیت (یتلوا علينا آیات الله)، که تیلاره کرد، به‌کسه‌ر مرو‌فه‌که که گوئی له تیلاره‌که ده‌بیت له باسی زه‌وی و باسی مانگ و باسی ئاسمان راده‌هه‌ستیت، چاوی ده‌ست ده‌کات به ئی‌شپه‌ستن، هه‌تا ئیستا که خۆری ده‌بینی ئاسایی بوو، به‌لام ئیستا به چاویکی تر سه‌یری خۆر ده‌کات، هه‌روه‌کو له پێش‌و‌دا باسی کۆلیژی ئه‌ندازیاریمان کرد، که کهسه ئه‌ندازیاره‌که ده‌چیت، چه‌ند جو‌ریک ئه‌ندازیارمان هه‌یه، ئه‌ندازیری شارستانی و بیناسازی و دیکۆر و جه‌مالیه‌ت، هه‌ریه‌که‌یان به چاوی خۆیان سه‌یری شت ده‌کهن، که پی‌غه‌مبهره‌که لوی مرو‌فه‌که ئایاته‌که‌ی تیلاره کرد، مرو‌فه‌که راده‌هه‌ستیت و هه‌له‌هه‌سته‌یه‌ک ده‌کات، به چاوی و گو‌یچه‌که‌کانی ده‌ست به قیرائه‌ی ئایاتی گهر دوونی ده‌کات، ئه‌وه‌یه سو‌رته‌ی (أَفْرَأُ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) (العلق ۱) پێویسته ئه‌مه‌ روون بیت، په‌یامبهره‌که تیلاره لوی مرو‌فه‌که‌ی ده‌کات، ئه‌مه‌ مرو‌فه‌که‌یه که تیلاره لوی کرا، ئایاتی گهر دوونی به‌ر چاوی گوئی ده‌که‌ویت، کاتیکیش چاوی و گوئی‌هه‌کانی ده‌ست به ئی‌شکردن ده‌کهن به‌و جو‌ره‌ی ده‌بیته (سمع و بصر) که له شته‌که ورد ده‌بیته‌وه و هه‌ریگرت له می‌شکی خویدا

لێکدانەوی لۆ کرد و لەسەر ئەمەش بەردەوام بوو ئەو بوو قیرائەکە، فێطرەکەش هەر لەبەرەتدا لە ناوەوی هەیه، کە قیرائەکەیی کرد فونادی لۆ فێطرە دەگۆریت.

گوتمان ئەو دۆخە لە ناخی مرۆفەکەدا دروست دەبیت، کە جۆرێک لە تاسەو تامەزرۆیی و جۆرێک لە پێویستی جۆرێک لە حەزو ئارەزووکردن و هەستێکی دیاریکراو هەیه، کە ئەم هەموو مەخلوقاتانەیی قیرائە کرد ئەو هەستەیی لۆ دروست دەبیت، کە بگاتە خاوەنی ئەم شتانە، زۆری لا سەیرە ئەو خۆرە چۆن ئاوا بەم جۆرە کار دەکات؟ بەبێ ئەو هەستی سەرپەرشتیارێکی لەسەر هەبیت؟ ئەم مانگ و ئەو ئەستێرانە، سەیریان دەکات بەشەو لەم شەوانەیی کە مانگە شەویش نییە بە بلیۆنەها ئەستێرە هەیه، پرسیار ئەویە ئیشی ئەو ئەستێرانە چییە؟ ئەو قیرائەیی ئاسمان دەکات (إِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ) (الغاشية ۱۸) دێتە سەر زەوی، دیارترین شت لەسەر زەوی چیا، بلاجکتوراتی چاوی دیت وینەیی چیا، کە دەگرت، (وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ) (الغاشية ۱۹)، ئەو چیا، مەزانە! سەیری چیا، سەفین یان چیا، هەبیت سولتان کە چیا، کە چینی زۆر دیاری لێی، چینی بە چینی لەسەر یەکتەر دانراون، چینیکیان مەرمەر چینیکی خۆلە، پاشان چینیکی وردە بەردە، ئینجا دووبارە چینیکی مەزنتەر مەرمەرە، هەر خۆی دەزانیت چۆن خەلقى کردوو، ئەم مرۆفە دیت قیرائەیی ئەمانە دەکات، گوتمان دۆخێک لە ناخی دروست دەبیت کە هەستکردن بە پێویستی تامەزرۆیی لۆ خالقی ئەمانە دروست دەبیت، ئەویە وشەیی رب، چەمکی وشەیی (رب) لەنێو ناوەوی مرۆف وەک کانیو هەلدەقولیت ئەو پێویستی و تامەزرۆییە ئاراستەیی لایەنیکی دیاریکراو بکات، ئەگەر هاتوو خۆدی وشەیی خۆدی رحمان نەبوو ئەوکاتە لۆ لایەنیکی جگە لە خۆدی رحمان ی ئاراستە دەکات.

لۆیە لەنێو میژووی مرۆفایەتی بە زنجیرە هاوێل (شرك) پەیداکردن دروست بوو، قورئان رۆشنایی دەخاتە سەر ئەم هاوێل بریاردانە، ئەویش نەک ئەو هاوێل بریاردەرە، ئەو کەسە کە هاوێل بریار دەدات لۆ خۆدی رحمان مەبەستی ئەویە خۆدی رحمان نانسیت؟ نەخیر خۆدی رحمان ناسیو، بەلام ئەم دۆخەیی ژوریی خۆی کە دەیهویت ئاراستەیی بکات لۆ خۆدی رحمان ناتوانیت بگاتە خۆدی رحمان ئایا لەبەر چی؟ خۆدی رحمان کە پەیمانی لۆ ناردوو بە پەیمەکەیی خۆدی رحمان نانسیت، بە پەیمەمەکەیی تیلاو ناکات لۆ ئەو بگاتە خۆدی الله، دەگاتە خۆدی رحمان، بەلام بە ریگەییکی جگە لە ریگەیی خۆدی رحمان لۆیە (لات و عوزا و هوبەل) ئەمانە هەمووی لە برۆی کابرای هاوێل بریاردەر ئامرازن دەیانگەیهننێتە خۆدی رحمان نەک ئەمانە خۆدی رحمان بن، خۆدی خۆدی رحمان بن و خواشیان دەناسی، لێرە خۆدی رحمان دەست دەکات بە هەلگیرساندنی گلۆپی سوور لۆ ئەو مرۆفەیی کە هاوێلی پەیداکرد یان دەستی پێکرد، لۆیە گلکۆ و ئەوانەیی کە گلکۆیەکان دەپەرستن یان جن دەپەرستن، یان فریشتەکان دەپەرستن، لە قورئاندا خۆدی رحمان تیشکی دەخاتە سەریان، کە ئەوانە بە کردەیی ئەو هەستەیی ناخی خۆیان لۆ خۆدی خۆدی رحمان ئاراستە ناکەن، ئەو هەستە لە قورئاندا ناوی چییە؟ وشەیی ئەلیهەییە، (أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ) (الاحقاف ۲۳) بە ریگەییکی جیا لە پەیرەو و بەرنامەیی خۆی، پەیرەو و بەرنامەیی خۆدی رحمان چییە؟ پەیمەمەکە بێت تیلاو ی ئایات بکات، کە تیلاو ی ئایاتی کرد، مرۆفەکەش

بیت قیرانه‌ی ئایاته‌کان بکات، که قیرانه‌ی کرد، ئەو دهمه فونادی لۆ فیطره ده‌گۆریت، دۆخیک دروست ببیت و به خودی خودای رحمان ی بیبه‌سنتیه‌وه، به‌م مهرجه‌ی که خودای رحمان ریگه‌ی لۆ دانابیت و ته‌نیا به‌م ریگه‌یه، که‌واته "په‌یامبه‌ران که دین تیلاره ده‌کن، مرو‌قه‌کش دیت ئایه‌ته‌که‌ی وهرده‌گریت و به‌هوی سمع و بصر قیرانه‌ی ده‌کات.

تیلاره‌ی قورنانه ئیمان دروست ده‌کات

وشه‌ی تیلاره له پێشه‌وه باس‌مان کرد، لیره‌ش تیشکی ده‌خه‌ینه سه‌ر، وشه‌ی تیلاره که په‌یامبه‌ره‌که دیت و ئەنجامی ده‌دات به‌ یه‌ک ئایه‌ت ناوه‌سنتیت، کومه‌لێک ئایاتی گه‌ردوونی لۆ دینیت، لۆ نمونه " (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ) (عبس ۲۴) ئەوه ئایه‌تیکه، (أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ* أَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ) (الواقعه ۶۸/۶۹)، (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ* خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ* يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ) (الطارق ۷/۶) فلینظر، فلینظر، افلا ینظرون، ئەوه هه‌مووی ئایاته، ئایه‌تیک دینیت مرو‌فیشی به‌هویه‌وه راده‌گریت، مرو‌فیکی تر که به ئایه‌تیک تره‌وه ده‌گریت ئایه‌تیک تری لۆ دینیت، له روانگه‌یه‌کی تره‌وه ئایه‌تیک تر دینیه‌وه، له‌به‌ر ئەمه‌یه قورنانه هه‌مووی به‌ هه‌ر هه‌موو ئایات هه‌موو جو‌ر و هه‌موو پێکه‌ته‌کانی مرو‌بی که له‌سه‌ر گۆی زه‌وی بوونیان هه‌یه دهنوونیت هه‌ر هه‌موویان تیر بکات.

لۆ نمونه " هه‌ندیک تو‌یژ به ئایاتی فیزیایی گه‌ردوونی سه‌رسامه، کاتی سه‌یری روانگه‌و سه‌یری ئاسمان و ئەستیره‌و مانگ و خو‌ر ده‌کات، کاتیکیش شتی تری لۆ ده‌رکه‌وت، ئەو دهمه ئیمان دینیت، ئەمه جو‌ریک له مرو‌ف، جو‌ری تر هه‌یه سه‌رسامیه‌که‌ی به خودی مرو‌قه، دیت تو‌یژینه‌وه ده‌راره‌ی مرو‌ف ده‌کات، په‌یامبه‌ره‌که لۆ جو‌ری یه‌که‌می مرو‌قه‌که تیلاره‌ی ئایاتی ئاسمانی لۆ ده‌کات، ئەستیره‌کان و خو‌ر و مانگ، ئەویان تیر ده‌بیت و ئیمان ده‌هینیت، جو‌ره‌که‌ی دی ناخی به‌م جو‌ره لێ راهاتوه تیلاره‌ی ئایاتی مرو‌بی خه‌لقی مرو‌فی لۆ بکریت، په‌یامبه‌ره‌که دیت تیلاره‌ی ئایاتی مرو‌ف خه‌لقه‌تی مرو‌بی لۆ ده‌کات، (فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ) (الطارق ۵).

جو‌ری تر دیت به ئامرازی تری سه‌ر زه‌وی که له‌وانه‌یه به‌وانه‌وه ئیمانی پێ دروست ببیت، جا په‌یامبه‌ره‌که دیت ئەم ئایاته‌نه‌ی لۆ تیلاره ده‌کات که له‌سه‌ر زه‌وی بوونی هه‌یه، لۆ نمونه " باسی زه‌وی ده‌کات که ئەو زه‌وییه وه‌ک لانک راگیراوه له ئاسمانیک هه‌لواسراوه. جو‌ری تر هه‌یه به‌م شیوه‌یه ئیمانیان هیناوه، ئەم هه‌موو جو‌راو جو‌رییه له قورنانه هه‌یه، لویه له قورنانه به‌لگه‌کانی خودای رحمان ته‌واوه له‌سه‌ر هه‌موو مرو‌فایه‌تی، لۆ هه‌موو مرو‌فایه‌تی به‌هه‌موو جو‌ره‌کانیان، هیچ کومه‌له‌یه‌ک هیچ که‌سێک له‌م بوونه‌دا له هه‌موو سه‌رده‌مێک له هه‌موو جیگه‌یه‌ک نییه که قورنانه نه‌توانیت ئیمانی لۆ دروست بکات.

هه‌ر له‌به‌ر ئه‌مه‌شه له‌ روژی دوایی هه‌چ مروؤفیک بیانوو به‌لگه‌ی له‌به‌رامبه‌ر خودای ره‌حماندا نیه‌ه که‌وا ئایه‌تی لۆ نه‌خوینراوه‌ته‌وه‌و ئایه‌تی پێ نه‌گه‌یشته‌وه‌، هه‌چ مروؤفیکه‌ش نایه‌ت به‌لگه‌ی هه‌به‌یت، به‌م مه‌رجه‌ی تیلاره‌ی ئایاتی لۆ کرابێ، مانای وشه‌ی تلی واته‌" (تبعه) به‌دوایدا هات، به‌ یه‌ک له‌دوایه‌که‌وه‌ (زنجیره) لۆ بله‌یت، (تتالت الامور) واته‌" کاروباره‌کان به‌دوا یه‌که‌وه‌دا هاتن، واته‌" (تلی بعضها بعضا)، ئه‌گه‌ر هه‌ندیک له‌ کاروبار و رووداو یه‌ک له‌ دوای یه‌که‌وه‌ رووبده‌ن ئه‌وا پێی ده‌گوتره‌یت تلی الامر ما قبله‌، واته‌" کاروباره‌که‌ به‌دوای ئه‌وه‌ی پێشه‌ خۆی هات، (أتلیته إياه) واته‌" أتبعته، واته‌" ئه‌گه‌ر که‌سه‌یک شتیکی لۆ خوینده‌وه‌و لۆ ی گوت واته‌" موتابه‌عه‌ی کرد، موتابه‌عه‌ی لۆ دروستکرد، (تلی الرجل صلاته)، پیاوه‌که‌ تیلاره‌ی نوێژی خۆی کرد، أي أتبع المكتوبة بالتطوع واته‌" نوێژی فه‌رزی له‌دوای نوێژی نافیه‌و نوێژی سونه‌ت کرد، تلی الرجل صلاته، واته‌" سونه‌تی دوای فه‌رزی کرد، واته‌" موتابه‌عه‌ی پێ کرد، تلوت القرآن، ای تتبعت القرآن، به‌م مانایه‌ دیت ئه‌گه‌ر ئایه‌ته‌کانی قورئان یه‌ک به‌دوای یه‌که‌وه‌ بخویندرین، لۆ نمونه‌" سورته‌ی البقرة پاشان سورته‌ی دوای ئه‌و پاشان سورته‌ی دوای ئه‌و ئه‌وه‌ تیلاره‌یه‌ نه‌ک قیرائه، واته‌" تسلسل به‌ زنجیره، سه‌دا نه‌وه‌دی راقه‌کاران (مفسرین) وشه‌ی (یتلونه) ی ئه‌م ئایه‌ته‌ (الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ) (البقرة: ۱۲۱) به‌مه‌ راقه‌ ده‌که‌ن که‌ (یتبعون حق اتباعته و یعملون به حق عمله)، واته‌" به‌راست و دروستی به‌ دوای ده‌که‌ون و به‌راستی و دروستی کاری پێده‌که‌ن، به‌مانای (یتبعونه)، موتابه‌عه‌ی ده‌که‌ن (حق إتباعه)، به‌م حه‌قه‌ی که‌ خودای ره‌حمان فه‌رمانی پێ کردوه‌ و به‌م جووره‌ی که‌ خودای ره‌حمان فه‌رمانی له‌سه‌ره‌ ئیتیبا‌عی بکه‌ن، پاشانیش به‌ (یعملون) کاری پێ ده‌که‌ن، (حق عمله)، ئه‌مه‌ له‌ ئایاتی قورئان.

چونیه‌تی قیرائه کردن؟

ئایاتی گه‌ردوونیش له‌ سورته‌ی والشمس الله ده‌فه‌رموویه‌ت: (وَالشَّمْسُ وَضُحَاهَا* وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَّاهَا) (الشمس ۲/۱) پاشان هات (وَالشَّمْسُ وَضُحَاهَا* وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَّاهَا) (الشمس ۲/۱) (أي القمر تتبع الشمس)، واته‌" مانگ به‌دوای خۆر داها‌ت، له‌ چ؟ له‌ جووله‌ و سوپانه‌وه‌و له‌م رو‌شناییه‌ی که‌ مانگ له‌ خۆری وه‌رده‌گره‌یت، ئه‌مه‌ وشه‌ی ته‌لا(تلی)، په‌یامبه‌ره‌که‌ دیت (هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ) (الجمعة ۲) که‌ ئایه‌ته‌که‌ی لۆ خوینده‌وه‌، ئه‌و که‌سه‌ی که‌ ده‌یه‌وویه‌ت ئیمانی لۆ دروست بیه‌یت یه‌کسه‌ر گوێی لۆ شل کرد، ده‌ست به‌ قیرائه کردن ده‌کات، گوتمان قیرائه‌ش به‌م یانزه‌ مانایه‌ی هاتوه‌ که‌ پێشتر باسما‌ن کرد، قیرائه له‌ قورئان (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ) (العلق ۱) کاتی تاییه‌تی خۆی هه‌یه، الله رسول الله (عليه السلام و البركات) فێرده‌کا که‌ له‌ چ کاتیک قیرائه بکات، ئه‌ویش له‌ سورته‌ی مزمل، له‌ کۆمه‌لێک له‌ ئایه‌ته‌کانی سه‌ره‌تایه‌وه‌ که‌ ده‌فه‌رموویه‌ت: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (يَا أَيُّهَا الْمُرْمِلُ* فَمِ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا* نِصْفَهُ أَوْ انْقُصَ مِنْهُ قَلِيلًا* أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا) (المزمل ۴/۳/۲/۱)، (يَا أَيُّهَا الْمُرْمِلُ)، ئه‌مه‌ مانای زۆری هه‌یه، به‌لام ئیمه‌ مه‌به‌ستمان ئه‌وه‌ نیه‌ه لێره‌ باسی بکه‌ین، (فَمِ اللَّيْلِ) قم، هه‌له‌سه‌، (اللَّيْلِ) هه‌موو شه‌و، (فَمِ اللَّيْلِ) هه‌موو شه‌و هه‌له‌سه‌، (إِلَّا قَلِيلًا) ته‌نیا که‌مه‌یکی

نه‌بیت، واته "ئه‌گهر قلیل لئیک بدهینه‌وه له قورئاندا به مانا قورئانییه‌که‌یه‌وه، شه‌و هه‌شت کاتژمیر بئیت ته‌نیا دوو کاتژمیر لۆ پی‌غه‌مبهر ده‌شئ ئیسراحت بکات و بخه‌وئیت، ئه‌وه‌ی ده‌مینئته‌وه هه‌مووی ده‌بیت ئیقامه‌ی تیادا بکات، (يَا أَيُّهَا الْمَرْمِلُ * فَمِ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا) (المزمل ۲/۱) ئیمان دروست ده‌بی، قیرائه‌ی کرد ئیمان دروست ده‌بی، ده‌گاته ئاستیک (نصفه) کاته‌که‌ی بکه نیوه، ئیمان دروست بوو و گه‌یشه ئاستیکی به‌رز پی‌ویستی به قیرائه نه‌ما شتی دی ده‌کات، که‌واته "نیوه له کاتی شه‌وه‌که هه‌لده‌ستیت، نیوه‌که‌ی دی هه‌لئاستیت، به‌لئ هه‌لده‌ستیت، به‌لام شتی دی ئه‌نجام ده‌دات، سئ سالی یه‌که‌م پی‌غه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) به‌رده‌وام سئ سالی نبوه‌ت به‌رده‌وام هه‌موو شه‌و هه‌لساوه، ته‌نیا که‌میک (قلیل) نه‌بیت، ئه‌وه ره‌سول الله، ئه‌م مروقه پاک و خاوینه به‌م جو‌ره بووه، ئه‌وه‌ی که گوتمان ژووره‌وه‌ی هه‌ر له‌بهره‌تا لۆ ئیمان و لۆ نبوه‌ت دروستکراوه، ئینجا فه‌رمانی پیکرا (فَمِ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا) (المزمل ۲) لیره‌دا هه‌لسا، گه‌یشه ئاستیکی ئیمان پاشان لۆ ی دووباره ده‌کریته‌وه و لۆ ی ئاسان ده‌کریت (نصفه)، چونکه قیرائه‌که‌ی زور کرد (أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا) (المزمل ۳) ده‌کرئ له‌ویش که‌مه‌که‌یه‌وه، واته "سئ به‌شی شه‌و به شتیکی جگه له قیرائه به‌سه‌ر، به‌لام به‌شیکی قیرائه بکه (أَوْ زِدْ عَلَيْهِ) (المزمل ۴).

قیرائه چوار جو‌ره، (فَمِ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا) (المزمل ۲) ئه‌وه قوناغی یه‌که‌م، (نصفه) ئه‌وه دووم، (أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا) (المزمل ۳) ئه‌وه سئ (أَوْ زِدْ عَلَيْهِ) (المزمل ۴) چوار، ته‌نانه‌ت زانایانی راقه‌کار ده‌لین خودای رحمان سالیشی لۆ به‌سه‌ر چوار وه‌رز دابه‌شکردوه، هاوین، پایز، زستان، به‌هار، که شه‌وه‌کان له وه‌رزى هاویندا زور کورته، له‌وانه‌یه پی‌غه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) له‌گه‌ل (الذین آمنوا معه)، له‌م ماوه‌ی سه‌ره‌تا پی‌ویستیان به هه‌موو شه‌وه‌که هه‌بووئیت تا‌کو تیادا هه‌لسنه‌وه، ئه‌گهر سه‌یری دلی ئه‌و پی‌غه‌مبهره‌ی بکه‌ین (علیه السلام و البرکات) به چ جو‌ریک دروست کرایه، له سه‌ره‌تای وانه‌ی سنیهم گوتمان پی‌غه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) کرداری نه‌شته‌رگه‌ری لۆ ئه‌م دل و سینگه‌ی کرایه، له بوخاری و موسلیم و صیحا‌حیتکه هه‌ر چواری بوونی هه‌یه.

گوتمان که جبریل (علیه السلام و البرکات) هاته لای پی‌غه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) و به وه‌حی سئ جار باوه‌شی له پی‌غه‌مبهری گرت، به دنیایی گوتمان له جه‌سته‌ی جبریل و له سنگی جبریل کومه‌لئیک مانا کومه‌لئیک شت و ته‌نانه‌ت ماددیش لۆ ناوه‌وه‌ی پی‌غه‌مبهرگوا‌ز رایه‌وه، ئه‌وه‌شمان سه‌لمانده‌وه که‌وا جبریل هه‌یچ شتیک به خواستی خو‌ی ئه‌نجام نادات، ئه‌و باوه‌ش پی‌گرتنه‌ی پی‌غه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) سئ جار له ریوایه‌تی بوخاری ده‌فه‌رمووئیت: (فغنتي)، له ریوایه‌تی طه‌به‌ری و موسلیم ده‌فه‌رمووئیت: (فغطني حتى بلغ مني الجهد) (رواه مسلم). گوتمان پی‌غه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) هه‌موو شته‌کی راسته‌قینه‌یه، به کرده‌یی ئه‌گهر جبریل به‌جیی نه‌هه‌یشته‌بایه ئه‌وا پی‌غه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) له‌ین ده‌ستیدا ده‌مرد، جبریلش ئامیرو پی‌وه‌ری لایه، ده‌زانیت ئه‌گهر بئیت و ئه‌و توانایه‌ی که لۆ پی‌غه‌مبهری (علیه السلام و البرکات) ده‌گوا‌زیته‌وه ئه‌گهر هاتوو له توانای پی‌غه‌مبهر زیاتر بئیت و به‌جیی نه‌هه‌یلئیت، ئه‌وا پی‌غه‌مبهر ده‌مرئیت، ژووری پی‌غه‌مبهر بنیات ده‌نئیت.

لهبر نهمیه پاشان نایهتی لو دیته خوارهوه (أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ) (الشرح ۱)، صدر باسهکه باسی سینگه، جبریل، فأخذ رسول الله فغطه، جبریل نعو جولیهی دهکا و محییه، دهبی له جهستهی جبریلی شت لو جهستهی پیغمبری (علیه السلام و البرکات) گوازارابیتهوه، لو؟ جبریل مهخلوقه، پیشتر گوتمان نوره، نور مهخلوقه نعو گلویهی ههیه فووتوناته، نوهی له فیزیا بهدواداچوونی کردیت فووتونات پیناسهی خوی ههیه، جولیهی فووتونات لهگهل مادهی تر جیاوازه، مادهی تر جولیهکی بهر بهست کراوه، بهلام فووتون لو سنوریکی زور دهروات، وهک نوهی دهبی پیغمبر (علیه السلام و البرکات) نامیری پیشوازیکردنی لو وحی ژوریی که قیرائه دهکا، که تیلاره دهکا، که تهزکییه دهکا دهبیت له ناستی جبریل بیت، نهک جبریل بیته سهر ناستی پیغمبری (علیه السلام و البرکات)، بهلکو پیغمبر له ناستی جبریل بیت، پیغمبر لو ناستی جبریل بهرز بکریتهوه.

لویه که پیغمبر (علیه السلام و البرکات) نعو ههموو نهشتهر گهرییه جورایه تیپانهی لو نهنجام دهریت لو نوهیه که لو پهپامهکه به کردهبی له ناستی جبریل بیت، نوه ههموی گور انکارییهکانی ژورویی پیغمبره (علیه السلام و البرکات)، نعو ههموو گور انکاریپانه دهکری لو پیغمبری موئینیش دهبی، دهبی بهو جورهی نعو گور انکاریپانه له دل بکری، (أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ) (الشرح ۱) به کودهنگی زانایانی نصولی: (القرآن لیس بخصوص اللفظ إنما بعموم المعنى)، واته "قورئان نههاتوو به تایهتی بی لو پیغمبر به تهنیا پهیهو ندهیشی به تهووی نیمانداران نهبیت، قورئان که رووی گفتوگوی ناراستهی پیغمبر دهکات به شته تایهتییهکان بهخوی به شیوازی (یاأیها النبی) قسهی ناراسته دهکات، بهلام نهگهر بابهتهکه تایهت به پهپامهکی بیت، نهوکات ناراستهکردنی گفتوگوییهکه به شیوازی (یاأیها الرسول) ناراسته دهکات، نعو قسه ناراستهکراوانهی که له چهکی قیرائهو چهکهکانی شیوازی دروستکردنی نیمان لو ریسالهت هاتوو.

مانای زهکات له قورئان دا چیه؟

سی سالی یهکه پیغمبر (علیه السلام و البرکات) بهو جورهی قیرانهی کرد لهگهل الذین آمنوا معه، چونکه کوتایی سورتهی مزمل به چ کوتایی هاتوو؟ (إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ) (المزمل ۲۰)، (وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ) (المزمل ۲۰) كهواته "ههلسانهوی شهو (قیام اللیل) هکه تهنیا لو پیغمبر (علیه السلام و البرکات) نهبوو، کومه لیکیش لهگهل ههلهستان، (إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ) (المزمل ۲۰) فهرمانی پیکرا قیام له شهو بکه کهمیکی نهبیت (فَمِ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا) (المزمل ۲) نیوهی (نِصْفَهُ) قوناغی دوهم، کهمیکی لی کهم بکهوه (أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا) (المزمل ۳)، سنیهم ههندیکی لی زیاد بکه (أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا) (المزمل ۴)، پاشان (إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ) (المزمل ۲۰)، (اللَّيْلِ وَالنَّهَارَ)، هو یقدره (عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَؤُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْ) (المزمل ۲۰) كهواته "قیرائه قیامهکه تهنیا لو پیغمبر نهبوو (علیه السلام و البرکات).

که‌واته" شه‌و کاتی قیرائه‌یه و به رۆژیش نه‌و که‌سه‌ی (الذی یرجوا الله والیوم الآخر) که جارنک نه‌بوو‌ته نیماندار ته‌صویری نایاتی خودای ره‌حمان خیلقی ده‌کات، به‌شه‌و داده‌نیشی قیرائه ده‌کات و نه‌و هه‌موو فیلمانه له می‌شکی خوی دووباره ده‌کاته‌وه، قیرائه‌ی نه‌ستیره‌ی ده‌کا، قیرائه‌ی مانگ ده‌کا قیرائه‌ی رۆژ ده‌کا، قیرائه‌ی.. قیرائه‌ی... قیرائه‌ی...، فونادی ده‌گۆریت لۆ فیطره‌ی ژووره‌وه‌ی، به‌چ؟ بنچینه‌ی قیرائه‌ی له ریگه‌ی عه‌ین و ئوذن لۆ سه‌مع و بصر که گۆرا، قیرائه‌ش سه‌مع و به‌صهر لۆ فیطره ده‌گۆریت، به‌هوی چی فونادی لۆ فیطره‌ی ده‌گه‌رینیتته‌وه؟ په‌یامبه‌ر که له ده‌روه (تلا علیهم آیاته) که نایه‌ته‌که‌ی تیلاوه کرد فوناد لۆ فیطره گه‌راوه، نیمانه‌که هه‌نگاو به هه‌نگاو به‌روه دروست بوون و نه‌شونما کردن بلن‌دبوونه‌وه ده‌چیت.

گوتمان: ویزیکیه‌م واته" یزداد ایمانه‌م، وشه‌ی زه‌کات له قورئاندا به واتای گه‌شه‌سه‌ندن و نه‌شونماکردن (نماء) هاتووه، (نمو) وه‌ک ده‌فه‌رموویت: (خُدْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا) (التوبة: ۱۰۳)، واتا" نه‌گه‌ر هاتوو کابرا زه‌کاتی ده‌رکرد، سه‌ده‌قه‌که‌ی ده‌رکرد، نه‌ک وای هه‌ژمار بکات نه‌و سه‌ده‌قه‌یه ماله‌که‌ی که‌م ده‌کات، نه‌خیر ماله‌که‌ی زیاد ده‌کریت، (خُدْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ) له سامانه‌کانیان و هر گره (صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ) که‌واته" نه‌و (خُدْ) ه به‌شیوه‌یه‌کی ماددی زیاد ده‌کات نه‌ک که‌م ده‌کا! به شیوه‌یه‌کی ماددیه‌یه زیاد ده‌کات، چونکه خوی به وشه‌ی به‌ره‌کات به‌ره‌کاتی ده‌خاته نیو نه‌و مال و سامانه، پاشان (وَصَلِّ عَلَيْهِمْ) (التوبة: ۱۰۳)، ئیذه‌ن وشه‌ی زه‌کات یه‌عنی (نمو) کردن و گه‌شه‌کردنه، به‌روه پیدانه زیاد بوونه، زکی الزرع له ریزمانی عه‌ره‌بی یه‌عنی (نماء) گه‌وره‌بوو، آزکاه الله، خوی ره‌حمان زه‌کاتی کرد، یه‌عنی (نماء)، (زکاة المال تزکیته و تطهیره).

گۆرینی چه‌مه‌که قورئانییه‌کان؟

یه‌که‌م: (یتلوا علیهم آیاته) (الجمعة ۲) نه‌وه قوناغ و به‌ندی یه‌که‌م.

دووه‌م: کانتیک تیلاوه‌ی لۆ کرد و کابراش له ریگه‌ی سمع و بصر قیرائه‌ی کرد و فونادی لۆ فیطره گۆرا، یه‌کسه‌ر نیمانی زیاد ده‌کات، (وِیْزَکِيهِمْ)، کئی نه‌و سنوره لۆ نه‌و نیمانه‌ی داده‌نیت؟ یاخود کئی چوارچیوه‌ی لۆ داده‌نیت؟ یان کئی ده‌نیت ده‌بی به‌م جو‌رو شیوازه‌ی بیت؟ په‌یامبه‌ر (رسول)، لویه (وِیْزَکِيهِمْ).

سینیه‌م: (وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ) (البقرة: ۱۲۹) قوناغی سینیه‌مه، گوتمان وشه‌ی ته‌علیم له‌گه‌ل قیرائه جیایه، هه‌روه‌ها له‌گه‌ل وشه‌ی موداره‌سه‌ش جیاوازه، به داوای لییوردنه‌وه کوفر نه‌یتوانی قورئان بگۆریت و له ری‌ی لابات، به‌لام زور به ئاسانی توانی چه‌مه‌که قورئانییه‌کان ئالوگۆر پینکات و بیگۆریت، له‌به‌ر نه‌مه‌یه وشه‌ی قیرائه له قورئان به مانایه‌ک هاتووه له عه‌ره‌بی به ریزمانی به‌غدادو میسرو سوریاو سعودیه وشه‌ی قیرائه واته" مرؤقیك له په‌رتوکیک، به چاو بخوینیتته‌وه واته" موداره‌سه (المدارسه)، هه‌ر لۆ زانین نه‌م وشه‌و مانایه له قورئان به تدریس هاتووه، کوفر

زور زیرهك بوو، له بهر نهوهی خودای رحمان پاراستنی پهرتووکه کههی خوی خستبووه نهستوی خوی (لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ * إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ) (القیامة ۱۷/۱۶) تهرتیب، (وَقُرْآنَهُ)، تهناهت قیرانهی قورئان دهپیاریزیت.

ئهگهر له قورئان وردبینهوه (ئهلیف لام میم) نووسراوه: به لام به (الم) ئهلم ناخویندریتهوه، بهلکو به ئهلیف لام میم دهخویندریتهوه، واته "قیرانهته، که دهخوینینهوه له قورئاندا نمونهی تریش هیه وهك (کهیصص) نیمه که دهخوینینهوه بهم شیوهیهیه: کاف، ها، یاء، عهین، صاد، ئهگهرچی (کهیصص) نووسراوه، که دهریدهبریت ئهگهر قیرانه بیت نهوا دهبی بهم جوړه بخویندریتهوه، به لام نهوه قیرانهی قورئان نییه قیرانهکه بهو جوړه ی که دایناوه، (إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ * فَإِذَا قَرَأَهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ * ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ) (القیامة ۱۷/۱۸) بهیان ددهم.

بینه سهر سورتهی الرحمن، (الرَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ) (الرحمن ۲/۱) هیلنیک له ژیر وشهی (عَلَّمَ) دهکیشین (خَلَقَ الْإِنْسَانَ) (الرحمن ۳) پهیوهست کراوه به خهلق، (عَلَّمَهُ الْبَيَانَ) (الرحمن ۴)، کهواته "دینه سهر وشهی (خَلَقَ)، وشهی (عَلَّمَ)، وشهی (الْبَيَانَ) نهم سینه به یهکترهوه پهیوهستن، خودای رحمان بهیهك ئایهت بهیهکتری گرییداون، (الرَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ) (الرحمن ۲/۱) له سورتهی العلق دهفهرموویت: (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ * اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ) (العلق ۳/۲/۱)، وشهی (الْأَكْرَمُ)، تهنیا لیره هاتووه له قورئاندا له ههموو جیگهیهك هاتبیت حهوت جار یان ههشت جار به ناوی (کریم) هاتووه، تهنیا لیره (الْأَكْرَمُ) ه، لو؟ چونکه به کردهی توانی تعلیم لهناو ژوری مروّف خهلق بکات، ههر له بنهردتا عیلمی به فیطره لهناوهوهی مروّف خهلق کردوه.

(الرَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْآنَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ * عَلَّمَهُ الْبَيَانَ) (الرحمن ۴/۳/۲/۱)، (عَلَّمَهُ الْبَيَانَ) (الرحمن ۴) من یعلم؟ کی به تعلیمهکه ههلهستیت؟ الله (اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ * الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ * عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ) (العلق ۵/۴/۳) وشهی (عَلَّمَ) له قورئان جیایه لهگهل نهوهی که نیستا نیمه تیگهیشتووین، کهچی له قورئاندا به تدریس هاتووه، ئهلیف، باء، تاء، ثاء، ۱ + ۱ = ۲، نهوه تهعلیم نییه نهوه تدریسه، زورجار له بواری تدریسش دهردهچیت و لو تهلقین دهچیت، وشهی (التلقین) نهوهیه که ماموستایهك بیت دابنیشیت و قسه بکات و بهرامبهرهکشی گوئی لو بگریت، نهمهش دهبیته تهلقین، به لام تهعلیم نییه، ئهگهر هاتوو ماموستا که خوی هات باسیکردو شروقهی کرد، پاشان لهگهل کوی گشتی و خوی جیهجیان کرد به ههمان شیوازو پروگرامیکش ههبوو لهگهل کوی گشتی نهم پروگرامهدا هاویهکبوونیکي ههبوو نهمه ماناو چهمکی (تعلیم) ه.

نایا تهعلیم تهلقینه؟

خالئ یهکهه: بهرنامهکه له ناوهوهی مروّف هیه که بریتیه له فیطرهکه، فیطرهی مروّف (تعلیم) کراوه، پاشان که پهیامبهرهکه دیت (یتلوا عَلَیْهِمْ آیَاتِهِ) (آل عمران ۱۶۴) قیرانهی کرد فوادی لو فیطره

گۆرا بوو، ئییمان دروست بوو ئەوەی که لەناو ناووەوی مەروڤهکەوی وەکو ئامیری کۆمپیوتەر و حاسبە که له وانهکانی رابردوودا باسمان کرد، ئەوه دەست پێدەکا به دروستکردن و و گەشەسەندنی تواناکانی ناووەوی ئەو مەروڤهکی بۆشایی دروست دەکات یاخود ئامادەباشی دینیتە کایهوه لۆ ئەوەی شتی دی وەر بگریت، بنچینهی ئەو شتەش لەناو ژوریی هەیه، بەلام که تەلقینی کرد، بە گۆی راستەوخۆ دەتوانیت خیرا پیادهی بکات، لویه وشەیی تعلیم لەگەڵ وشەیی تلقین جیایه، وشەیی تلقین لۆ شیعر هاتوو، (لقنه) الشعر، بەلام وشەیی تعلیم لۆ (علوم نظري و علوم عملي) هاتوو.

نموونه" بازرگانی کردن، تۆ دەتەویت کەسێک فییری بازرگانیکردن بکەیت، بەلام تەنیا به زمان فییره بازرگانی بکەیت، واتە به قسه بلایت وادەکەیت و وادەکەیت... هەتا نەیهیته ناو بازرگانیهوه به کردەیی تۆ خۆت نەیهیته پێشەنگ و أسوة لۆی، نیشانی بەهیت ئەوه حەلالەو ئەویان حەرامه، ئەوه قازانجەو ئەوه زەرەمەندییهو بهم جۆره فییری نابیت، لویه ئەوهی له ئامادهیی بازرگانی دەر بچیت و پروانامەیی بازرگانی نەزەریی لایه له بازار ناتوانیت بازرگانی پیوه بکات، ئەو زانستی بازرگانیهیی که له ئامادهیی بازرگانی فییری بووه ناتوانیت پراکتیزهیی بکات، یان بتهویت یهکێک فییری درومان بکەیت، دورین، دەگوتریت تعلیم ناگوتریت تلقین، لۆ؟ چونکه به کردەوه تۆ دەبیت له پێشی دابنیشیت و دورمانی فییر بکەیت که ئەمەش تعلیمەو لەگەڵ تلقین جیایه، ئەوهی ئیستا ئیتمه دەیکهین ئەوه تەلقینه، لەبەر هەتا ئەو کەسه لەناو ژوریی خۆی هەیه لۆ فییر بوونی دورمان ئامادەباشی.

به نموونه" چون کەسێکی خاوەن پیدویستی تاییهت (کەر) بیت ئامادهیی ئەوهی نییه شیعیری لۆ بخوینریت و شیعر فییر ببیت، یان کەرولال بی کەچی تۆ ببیت به بەردەوامی شیعیری لۆ بخوینرتهوه و تەسجیل و کاسیتی لۆ دابنیت! له کاتیکدا له ژوریی ئەو دۆخه دروست نەکرانو کەرولالە، نه دەتوانیت گۆیی بداتی و وەریبگری و تەلقینی بکات و نەدەتوانیت بیگۆریت، له بنەرەتا ئەو ئامادهگییه له فیطرهی مەخلوق نییه، لویه فییره شیعر ناکریت، بەلام فییره دورمان دەکریت چونکه لەبەر هەتا له ژوریی و له فیطرهی هەیه فییره دورمان دەکریت، بەلام ئەوهی شیعره لەبەر هەتا له ناووەوی مەخلوق نییه، خودای رحمان له ناووەوی مەروڤهکەوی هەر له بنەرەتا ئەو ماددهیی خەلق کردوو، ماددهی تعلیم، پیغمبەرەکه دیت و تیلاوه دەکات، ئیمانی زیاد دەکا تەعلیمیشی دەکا، باشه پیغمبەر (عليه السلام و البرکات) مەعلومتانە خو پەیمانگەیی لۆ جەمعی (الذین آمنوا معه) دروست نەکرد، فییره زمانی عەرەبی و شعرو نووسین و خویندنهویان بکات، لەلای هەمووتان ئاشکرایه وایه؟ پیغمبەر (عليه السلام و البرکات) پەیمانگەیی دانەنابوو، پیغمبەر (عليه السلام و البرکات) کۆلیژەکانی جەبرو ئەندازەو کیمیاو فیزیای دانەنابوو، باشه چون (علم الصحابة؟ وبما علمهم؟ وماذا علمهم؟ بالکتاب)، گوتمان له فیطرهی مەروڤه له بنچینهدا بوونی هەیه، له وانهکانی یهکەم و دووم پروونمان کردوو، ئەوه هەمووی که فییری بوو، بیکەو مەیکه (افعل ولا تفعل) ئەوه بکەو ئەویان مەکه (أقم الصلاة وأتی الزکاة إفعل کذا، إصدق إخلص، لا تفعل)- یش: (لا تکذب لا تخون لا.. لا.. لا..)) هەمووی له ژورمویدا هەیه.

که فؤادی دهستی به ئیش کرد ئه‌وه‌ی له‌سه‌ر جیبه‌جی ده‌کریت به (افعل و لاتفعل)، پیغه‌مبهریش (علیه السلام و البرکات) که تیلاره‌وه‌ی کرد، ئه‌ویش که قیرائه‌ی کرد، ئیمانی دروست بوو، دئ ئه‌وه‌ی لۆ دووباره ده‌کاته‌وه، له بنه‌ره‌ندا ئاماده باشی له‌ناومه‌وه‌ی هه‌یه، له‌به‌ر ئه‌مه یه‌کسه‌ر وه‌ریده‌گریت، که ئوتوماتیکی وه‌ریگرت، خۆی پیغه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) وه‌ری گرتوه، ئه‌ویش که وه‌ری گرتوه ئوتوماتیکی له‌گه‌لی ده‌روات، لۆیه جه‌معی (الذین آمنوا مع)، له‌گه‌ل پیغه‌مبهردا ده‌رۆیشتن له ئاستی ئیمان، پیغه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) له خودای رحمانی وه‌رده‌گرت قیرائه‌ی ده‌کرد تیلاره‌وه‌ی ده‌کرد لۆ خۆی ئیمانی بلن‌د ده‌بوو، ئه‌و دۆخه له ده‌ره‌وه‌یدا هه‌بوو لۆ جه‌معی هاوه‌لان ده‌گوازایه‌وه، هاوه‌له‌کانیش پیغه‌مبهریان به به‌رجه‌سته‌یی ده‌بینی لۆ یان تیلاره‌وه‌ی ده‌کات، ئه‌وان ده‌چوون به میشکی خۆیان تیلاره‌وه‌کیان به چه‌مک و مانای قیرائه دووباره ده‌کرده‌وه، ئیمانکه بلن‌د ده‌بوو، ئیمانی پیغه‌مبهر بلن‌د ده‌بوو، ئیمانی ئه‌وانیش بلن‌د ده‌بوو، به‌م جو‌ره ئایاتی تازه ده‌هاته خواره‌وه و دیسان پیغه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) وه‌ری ده‌گرت و ئیمانی پێ ده‌هیناو ده‌ینارده نیو ژووره‌وه‌ی خۆی ئینجا به‌شێوه‌ی کرده‌وه‌ش ده‌یه‌ینایه ده‌ره‌وه‌ی خۆی، (آمنوا و عملوا الصالحات)، به‌م ریزبه‌ندیه‌وه جه‌معی (الذین آمنوا مع) له پیغه‌مبهر وه‌ریان ده‌گرت و ئیمانیان پێ ده‌هینا، ئینجا به‌ کرده‌وه ئاراسته‌ی ده‌ره‌وه‌یان ده‌کرد و ئیمانیان بلن‌د ده‌بوویه‌وه، پاشان به ئایه‌تی تره‌وه هیدی هیدی به‌دوای یه‌کدا ده‌هاته خواره‌وه، لۆیه قورئان به‌م جو‌ره هاتۆته خواره‌وه، قورئان به‌م له‌دوای یه‌که‌یدا هاتۆته خواره‌وه، دیسان ئایه‌ت دێته خواره‌وه، (آمنوا عملوا)، ئاسته، (آمنوا عملوا)، ئاسته، ئه‌مه‌یه به‌شه‌کانی شوعه‌بی ئیمان (الایمان بضع و سبعون شعبه‌ او بضع و ستون شعبه) (رواه مسلم).

لۆیه وشه‌ی (ته‌علیم) له‌گه‌ل وشه‌ی (ته‌عریف) هه‌روه‌ها له‌گه‌ل وشه‌ی (ته‌لقینیش) جیا‌یه، پێویست به‌مه ناکات که‌سه‌که ئه‌لیف و بی و تی و ئی و جیم و حاء بزانی‌ت، نه‌خیر پێوستی به‌مه نییه، زه‌مینه‌ی له ژووره‌وه‌ی هه‌یه تیلاره‌وه ده‌کریت ده‌ست ده‌کات به به‌رده‌وامی و جه‌معی (الذین آمنوا مع) به‌م جو‌ره بوون، بێگومان جیا‌وازیه‌کانی نیوان وشه‌ی ته‌علیم و تلقین زۆره، رسول الله (علیه السلام و البرکات) کان (یتلوا علیهم آیاته و یزکیهم و یعلمهم الکتاب و الحکمه) (آل عمران ۱۶۴)، ئه‌وانیش ئه‌وانه‌یان وه‌رده‌گرت، جیبه‌جیان ده‌کرد، لۆیه، (کانوا یؤمنون بالله ثم یعملون آیات الله، لایعتقدون بالله ثم یعملون آیات الله)، نه‌خیر ئیعتقاد نه‌بوو، قورئان باسی ئیعتقاد ناکات، به‌لکو قورئان باسی ئیمان ده‌کات، ده‌بی ئیمان دروست بکریت نه‌ک عه‌قیده، عه‌قیده واته "زانیا‌ری ده‌ماغی له میشکی کابرا‌ی ده‌مینیته‌وه، هه‌ر بزانی‌ت خودای رحمان بوونی هه‌یه، هه‌ر بزانی‌ت خودای رحمان ئه‌هده، فه‌رده سه‌مه‌ده، خالیقه، به‌لام ئه‌گه‌ر هاتوو ئیمانی پێ نه‌هینا، ئیمانی له ژوورپی دروست نه‌بوو سوودی نییه، هه‌رکاتیک ئه‌و ئیمانانه دروست بوو ئینجا کرداره‌که دێته ئاراوه، آمنوا و عملوا، ئه‌گه‌ر هاتوو ئیمانکه راست بیت ئه‌وا سه‌لاح دروست ده‌کات له ژووره‌وه‌ی را به کرداری صالح دێته ده‌ره‌وه، (آمنوا و عملوا الصالحات)، پیغه‌مبهر (علیه السلام و البرکات) و جه‌معی (الذین آمنوا مع) به‌م جو‌ره بوون.

لۆیه سهیری نوێزبان بکه له گهڵ نوێزی ئیمه جیاوازیان ههبوو، پوژووویان له گهڵ پوژوووی ئیمه جیاوازی ههبوو، زکریان له گهڵ زیکری ئیمه جیاوازیان ههبوو، بابەتیکیان ههبوو له ژووری خوشهویستی خودای رحمان ئەم خوشهویستی خودای رحمان ° له لای ئیمه بزر کراوه، که له کۆتایی و دهرهجامدا حوبی رسول الله دروست دهی که بنچینهیهکی ئیمان، نهگهر خودای رحمان یارمان بێت، به پشتیوانی خودای رحمان، له وانهکان داهاتوو له خزمهتتان هۆکاری ئەم حالهتەش باس دهکەین، شیوازی تهعلیمی قوناغهکانی دواي تهعلیم له ژووری مروف به پشتیوانی خودای رحمان له خزمهتتان ئەویش باس دهکەین.